

Departamento de Canto

Programación de Canto

Curso 2022-2023

CMUS PROFESIONAL DO CARBALLIÑO

Praza Maior, 1, 32500 - O Carballiño (Ourense)

Tlfno.: 988 53 00 07 / Fax: 988 53 00 08

cmus.profesional.carballino@edu.xunta.gal

Índice

1. Introducción	3
2. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de Canto	8
2.1. Obxectivos	8
2.2. Contidos	9
2.3. Criterios de Avaliación	11
3. Metodoloxía	13
4. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas	16
5. Atención á diversidade	16
6. Temas transversais	17
6.1. Educación en valores	17
6.2. Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TICs)	18
7. Secuenciación por cursos	19
7.1. Cursos 1º e 2º de Grao Profesional	19
7.1.1. Canto 1º Curso	20
7.1.2. Canto 2º Curso	22
7.1.3. Repertorio orientativo para 1º e 2º curso:	25
7.2. Cursos 3º e 4º de Grao Profesional	25
7.2.1. Canto 3º Curso	27
7.2.2. Canto 4º Curso	30
7.2.3. Repertorio orientativo para 3º e 4º curso:	32
7.3. Cursos 5º e 6º de Grao Profesional	32
7.3.1. Canto 5º Curso	34
7.3.2. Canto 6º Curso	36
8. Actividades culturais e promoción das ensinanzas	39
9. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica.	40
10. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento.	40
11. Anexos	42
11.1. Probas de acceso 1º de grao profesional	42
11.2. Probas de acceso a outros cursos	42
11.3. Actuacións e criterios de avaliación proba de fin de Grao Profesional	42
11.4. Recursos didácticos	43

1. Introducción

Posto que o instrumento vocal é o propio corpo e este sempre terá unhas características específicas para cada alumno, será ineludible ter en conta no seu ensino que esta non é unha disciplina exclusivamente musical senón que haberá que considerar a unidade psicofísica que conforma a cada alumno, tendo en conta os aspectos anatómico-funcionais e fisiolóxicos. Engadiremos, pois, ao traballo técnico vocal-musical, o ensino de devanditos aspectos do corpo humano, contribuíndo desde o principio a xerar un hábito de coidado do instrumento, o que fomentará o desenvolvemento da saúde física dos alumnos. O punto de partida deberá ser, xa que logo, a toma de conciencia, posto que esta é o único xeito de chegar a un posterior dominio do aparello fonador. Para iso terá que contar coa axuda do profesor que, mediante a observación e unha actitude constante de diálogo e de feedback co alumno, axudará ao desenvolvemento de capacidades como: a auto-observación, o auto-análise e a autocrítica.

Doutra banda, malia que, lamentablemente, non existen no currículo de grado medio, as clases colectivas de canto, fomentaremos desde o principio a participación en grupo, esixindo como mínimo a preparación dun dúo, terceto, etc. co fin de que o alumno integre os beneficios do traballo grupal. O contacto co público tamén o estimularemos desde un comezo, a través das audicións, posto que é necesario para que cobre sentido este tipo de aprendizaxe artística, cuxo fin último non deixa de ser a comunicación. Dicar que aínda que se desglosaron nesta programación, obxectivos, contidos, etc. ao longo de cada curso, todos sabemos que ningunha evolución é tan só unha liña ascendente, senón que máis ben toma a forma de crecemento en espiral. É por iso que este desglose, aínda que necesario a efectos organizativos, non debe tomarse de xeito ríxido. Cada alumno parte dunha liña base e particular e a súa evolución é diferente. O profesor deberá ser o que marque a liña a seguir concada un e suscítense os cambios oportunos, cara a unha mellor progresión. Cada curso superior deberá integrar os obxectivos dos cursos anteriores e ter en conta, nos contidos e a metodoloxía, os efectos de bucle aos que fixemos referencia.

Os aspectos a través dos cales virarán sempre os obxectivos e contidos de todo o grado profesional serán: toma de conciencia e coordinación postural; a técnica respiratoria; técnica da emisión vocal; toma de conciencia e control de aspectos

emocionais; o desenvolvemento da memoria; a fonética e estruturas gramaticais para a tradución dos textos nas diferentes linguas do currículo académico; a calidade interpretativa (aspectos estéticos, musicais, escénicos, etc.); a colaboración en grupo e a execución en público. Engadir, para rematar, o propósito de contribuír á integración nas clases de canto dos coñecementos adquiridos por parte do alumno nas outras disciplinas teórico-prácticas (non en balde os ensinos artísticos son ensinos de carácter interdisciplinar), fomentando a adquisición dunha cultura xeral e musical, así como a maduración persoal en canto aos aspectos emocionais, culturais, psicomotrices e técnicos suficientes, sen os cales nunca poderá chegar a ser un artista de calidade.

Marco Legal

Para a elaboración desta programación didáctica tivéronse en conta os seguintes documentos legais, clasificados atendendo á súa data de publicación, de menor a maior antigüidade:

ORDE do 29 de setembro de 2015 pola que se convocan os premios extraordinarios nas ensinanzas artísticas profesionais nas modalidades de música, danza e de artes plásticas e deseño na Comunidade Autónoma de Galicia, correspondentes ao curso 2014/15. DOG do 6 de outubro de 2015.

DECRETO 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG 21 de decembro de 2011.

CIRCULAR 15/2011 da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos conservatorios elementais e profesionais de música e danza.

ORDE do 4 de agosto de 2011 pola que se desenvolve o Decreto 223/2010, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento Orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 18 de agosto de 2011.

DECRETO 223/2010, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de

danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 19 de xaneiro de 2011.

ORDE do 28 de xullo de 2008, pola que se regulan as probas de acceso ás ensinanzas profesionais de música dispostas no Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 18 de agosto de 2008.

CIRCULAR 21/2008 da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se regula a avaliación e cualificación dos alumnos e das alumnas que cursan as ensinanzas elementais de música e danza dispostas nos decretos 196/2007, do 20 de setembro e 198/2007, do 27 de setembro, polos que se establece a ordenación das ensinanzas de grao elemental de danza e de música, respectivamente.

ORDE do 8 de febreiro de 2008, pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música que se establecen na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG do 26 de febreiro de 2008.

DECRETO 198/2007, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música. DOG do 25 de outubro de 2007. DECRETO 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 31 de outubro de 2007.

CIRCULAR 9/2007 da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se ditan instrucións sobre o desenvolvemento das ensinanzas elementais e profesionais de música establecidas na Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación.

Características do centro

O centro educativo no que se desenvolverá a presente programación é o Conservatorio Profesional de Música de Carballiño, que está situado na provincia de Ourense. Este centro de educación musical cubrirá as demandas de ensinanza musical, especialmente a través do ensino instrumental. Ó mesmo tempo, dará formación a outros alumnos, procedentes doutras contornas próximas, que en xeral.

A diversa orixe socio-cultural do alumnado, coas súas diferentes necesidades, é un importante factor a ter en conta para un bo funcionamento e o correcto enfoque

do centro. Este debe ter ben presente cales son as necesidades de educación e formación musical na súa contorna para así poder atender todas as demandas.

O centro debe de dispor de aulas axeitadas para impartir a materia, un piano, un equipo de música, etc., e outros recursos didácticos máis tradicionais como un encerado con pentagramas, xices e borrador.

Tal e como marca a lexislación, o centro tamén dispón dunha aula polivalente (sala de audicións, ou auditorio, como servizo de copistería e outros).

Dentro do Proxecto Educativo do Centro aparece reflectida a importancia de toda actividade artística e cultural na comunidade educativa, propiciando e fomentando a participación do alumnado en actividades musicais e artísticas en xeral, tanto dentro como fora do centro, en horario lectivo ou fóra del.

Características do alumnado

A maioría dos discentes do grao elemental pertencen á comarca do Carballiño, ou das comarcas lindeiras, así como tamén de toda a zona do Ourense.

As principais motivacións para o estudo neste Centro son:

- A obtención dun título que lles abra saídas profesionais, e que posibilite a continuidade de estudos no grao superior de música.
- A calidade da ensinanza.
- A localización do Conservatorio.

As expectativas de futuro do alumnado varían segundo o grao no que se atopan: os/as alumnos/as de grao elemental teñen como principal obxectivo obter una formación que lles permita gozar da música e poder continuar os seus estudos.

O alumnado do grao profesional manifesta as súas preferencias por dedicarse á docencia e á práctica instrumental (orquestra, banda, coro, cámara, solista, etc.), e, se cadra, continuar os seus estudos nun Conservatorio Superior de Música.

No estudo individual do alumnado resalta o esforzo, a análise do repertorio e a comprensión do mesmo. Como gran problema sobresa a falta de tempo, especialmente no grao profesional, debido á gran cantidade de horas que o alumnado pasa no seu centro de ensinanza obrigatoria. Outros problemas son a falta de organización, de constancia e concentración no estudo.

O clima existente entre o alumnado e o profesorado do centro é óptimo, sendo este un dos valores máis apreciados por ambas partes. É de destacar que as preferencias do alumnado no seu tempo de lecer, sigan relacionadas coa música, debido á importancia que dan á asistencia a concertos ou á escoita da mesma na casa.

Características psicolóxicas

Para elaborar esta programación tívose en conta a *teoría cognitiva* do psicólogo suízo Jean Piaget (1896-1980), esta está baseada na idea de que a capacidade

cognoscitiva do ser humano é a responsable da súa interacción coa súa contorna, da súa evolución mental e, polo tanto, da súa aprendizaxe. Segundo esta teoría o individuo ten dúas aptitudes innatas e instintivas, unha é a capacidade de organización, e a outra, a de adaptación. No seu crecemento vaise organizando e adaptando ó ambiente que hai ao redor del, a través dunha evolución do seu xeito de elaborar o pensamento.

Tendo en conta a idade á que comezan os alumnos os estudos de Canto, de 13 en adiante temos que profundar na etapa das operacións formais. A característica máis importante desta etapa é a aparición do *racionamento hipotético dedutivo*, grazas ó cal non se preciso partir de obxectos concretos para chegar a deducións, senón que se pode facer partindo de hipótese. Este paso a un pensamento de tipo abstracto precisa do establecemento de sistemas de representación e, polo tanto, do desenvolvemento da linguaxe abstracta e dunha ampliación do vocabulario.

Outro dos trazos desta etapa é a aparición do *pensamento proposicional*, que é un tipo de pensamento operacional formal no que os nenos avalían a lóxica das afirmacións verbais sen facer referencia ás circunstancias do mundo real.

Cos cambios mentais e corporais e o desenvolvemento do pensamento abstracto, obtense como resultado unha preocupación excesiva sobre si mesmo, coñecida como *egocentrismo operacional formal*, é dicir, son incapaces de separar a abstracción de si mesmos dos demais. Como consecuencia disto, aparece a *fábula persoal*, a crenza de que son o centro do universo lévaos a ter unha imaxe pouco axeitada de si mesmos, que se temos en conta os cambios corporais, pode oscilar entre a confianza excesiva e a autocompasión.

Esta delicada situación do alumno nesa etapa compre tela ben presente para que o trato con el sexa o máis axeitado para que dese xeito poder conseguir os mellores resultados posibles na aprendizaxe da materia.

2. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de Canto

2.1. Obxectivos

Os obxectivos xerais da nosa programación serán aqueles que establece o Decreto 203/2007, de 27 de setembro (D.O.G.A. de 31 de outubro de 2007). A saber:

- a) Demostrar un control suficiente do aire mediante a respiración diafragmática que posibilite unha correcta emisión, afinación e articulación da voz.
- b) Coñecer as características e posibilidades da propia voz (extensión, timbre, flexibilidade, calidades expresivas, etc.) e saber utilizalas correctamente na interpretación.
- c) Empregar a fonética adecuada en relación co idioma cantado e unha dicción que faga intelixible o texto.
- d) Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas das diversas épocas e estilos dunha dificultade adecuada a este nivel.

Circunscríbndonos ao marco establecido por este Decreto e, en orde de dificultade crecente segundo nivel, os obxectivos específicos propostos para o traballo no grado medio serán:

- a) Adquirir e, progresivamente, dominar os coñecementos básicos da técnica respiratoria. Coñecer a anatomía e funcionamento do aparello respiratorio.
- b) Adquirir e, paulatinamente, dominar a técnica corporal implicada no uso correcto do corpo no acto de cantar. Dominio do xesto vocal, a alienación corporal, o control hiperbárico, a tonicidade glótica, elasticidade articulatória, etc.
- c) Entender as diferentes formas de emisión do son cantado. Distinguir, as diversas calidades de son vocal. Adquirir e progresivamente, dominar o

mecanismo de emisión correcta do son vocal. Coñecer a anatomía e funcionamento do aparello emisor-resoador.

- d) Desenvolver de forma progresiva, o dominio na execución das vocalizacións, estudose obras, integrando os aspectos musicais-estéticos e os técnicos.
- e) Adquirir unha actitude preventiva de coidado do instrumento vocal. Coñecer hábitos e medidas de hixiene e coidado do corpo e, da voz.
- f) Aplicar correctamente a fonética das diversas linguas, aprendidas durante o gradomedio, aplicadas ao canto, coidando a boa dicción e a intelixibilidade do texto.
- g) Dominar o uso do dicionario como recurso para lograr a tradución literal dos textos, e así coñecer o significado das obras do repertorio propio.
- h) Coñecer e, progresivamente, profundar no repertorio vocal máis representativo das diferentes épocas e estilos musicais.
- i) Aplicar o coñecemento dos principios estético-musicais, así como técnicos, á execución das obras do repertorio.
- j) Adquirir un dominio progresivo do manexo do aire que permita unha técnica de fraseo adecuada. Adquirir unha boa dicción e articulación do texto.
- k) Adquirir un dominio progresivo da agónica e dinámica expresivas.
- l) Adquirir técnicas de interpretación escénica.
- m) Adquirir e, progresivamente, desenvolver a capacidade comunicativa e a calidade artística ante un público.
- n) Coñecer e, progresivamente, dominar os mecanismos de control do estrés e do medo escénico.
- o) Desenvolver o hábito de escoitar música co fin de adquirir cultura musical e, establecer con iso, un concepto estético que permita ao alumno fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos

2.2. Contidos

En progresión crecente de dificultade segundo o curso, e sempre dentro do marco que establece o Decreto 203/2007, os contidos serán os seguintes:

- Técnica corporal: Anatomía e fisioloxía do aparello vocal. Función e disfunción. Problemas típicos. Exercicios de relaxación e toma de conciencia corporal. Exercicios de fortalecemento e flexibilización da musculatura implicada na fonación. Uso dos articuladores faciais. Exercicios de sensibilización e adestramento dos articuladores. Musculatura larínxea e perilarínxea. Desprazamentos larínxeos. Concepto de eutonía: Exercicios para toma de conciencia dos diferentes estados musculares, adestramento do ton xusto na práctica respiratoria e da emisión do son. Concepto de aliñación vertical. Técnicas de reeducación postural. Desenvolvemento da percepción corporal en canto a sensacións fonatorias, conexión entre a sensación corporal, audición e percepción do son. Expresión corporal. Técnica dramática para a adecuada posta en escena. Visualizacións en vídeo de óperas e concertos.
- Técnica respiratoria: anatomía e fisioloxía do aparello respiratorio. Función e disfunción. Problemas típicos. Tipos de respiración. Exercicios de toma de conciencia, e adestramento para o fortalecemento e flexibilización da musculatura respiratoria. Posturas facilitadoras da correcta respiración. Técnica do apoio do son na expiración. Exercicios de respiración. Mezza voce, filados, picados-legato, etc. Concepto e práctica de “cantar co alento”.
- Emisión e proxección da voz: Vocalizacións e Técnica de emisión e proxección da voz: Exercicios de adestramento vocal e auditivo en dificultade progresiva comezando por exercicios que favorezan a emisión libre de tensións innecesarias e que estimulen o uso dos resoadores faciais.
- Exercicios ligados e picados. Axilidades. Exercicios de intensidade e gradación do son vocal. Práctica da extensión gradual da voz. Exercicios destinados ao aumento do fiato. Cromatismos. Consonantes e vocais facilitadoras da resonancia facial. Vocais claras e escuras, diversos tipos de consonantes. Exercitación auditiva do propio timbre. Exercicios para a flexibilización dos articuladores.
- Exercicios para a homoxeneización do timbre ao longo da tesitura. Exercicios para a resolución técnica de pasaxes de dificultade que aparecen en obras do repertorio. Ataque-finalización do son. Vocalizacións con fonemas dificultosos das diferentes linguas. Messa dei voce. Exercicios para a procura e práctica de

diferentes cores vocais.

- Práctica dos rexistros. Práctica das diversas formas de ornamentación. Anatomía e fisioloxía do aparello emisor-resoador. Función e disfunción. Diferenciación das diferentes calidades de son, puntos de apoio do son. Uso dos articuladores do son. Adestramento para tómaa de conciencia e progresivo dominio das diferentes accións implicadas no canto.
- Exercicios para o uso dos resoadores. Exercicios para o favorecemento da posición larínxea adecuada. Audición analítica de diferentes intérpretes para o recoñecemento de diferentes calidades do son. Función do veo do paladar.
- Exercicios de aumento de presión subglótica. Problemas vocais usuais, forma de abordar a súa resolución, etc. Prevención e coidado da voz.
- Aspectos musical-estilísticos: Interpretación de obras en progresiva orde de dificultade, tendo en conta o adestramento progresivo e permanente da memoria así como a súa interpretación ante un público. Audicións comparadas de grandes intérpretes mediante unha análise crítica das mesmas. Análise fonético e vocal das obras. Dicción.
- Práctica da tradución literal dos textos. Factores que perturban a afinación. Estilosmusicais, características definitorias dos mesmos.
- Análise de audicións de diferentes estilos e épocas musicais. Análise caracterolóxico dos personaxes que recrean as obras do repertorio de teatro lírico de cada alumno.
- Outros: síntomas do medo escénico, técnicas de concentración. Técnicas de relaxación e de manexo e control do estrés e do medo escénico

2.3. Criterios de Avaliación

Recollendo os criterios de avaliación que establece o Decreto, para a materia de instrumento, e adaptándoos ao canto, estes son os seguintes:

1. UTILIZAR O ESFORZO MUSCULAR E A RESPIRACIÓN ADECUADOS ÁS ESIXENCIAS DA EXECUCIÓN VOCAL. Avaliase o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os esforzos musculares indispensables que require a

execución vocal e o grado de relaxación necesaria para evitar crispacións que conduzan a unha perda de control na execución.

2. DEMOSTRAR O DOMINIO NA EXECUCIÓN DE OBRAS SEN DESLIGAR OS ASPECTOS TÉCNICOS DOS MUSICAIS. Avalíase a capacidade de interrelacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.
3. DEMOSTRAR SENSIBILIDADE AUDITIVA NA AFINACIÓN E NO USO DAS POSIBILIDADES SONORAS DO INSTRUMENTO. Avalíase o coñecemento das características e do funcionamento da voz e a utilización das súas posibilidades.
4. INTERPRETAR OBRAS DAS DISTINTAS ÉPOCAS E ESTILOS COMO SOLISTA E EN GRUPO. Avalíase o coñecemento que o alumno posúe do repertorio vocal e das súas obras máis representativas, así como o grado de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.
5. INTERPRETAR DE MEMORIA OBRAS DO REPERTORIO LÍRICO DE ACORDO AO ESTILO CORRESPONDENTE. Avalíase o dominio e a comprensión que o alumno posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro das mesmas.
6. DEMOSTRAR A AUTONOMÍA NECESARIA PARA ABORDAR A INTERPRETACIÓN DENTRO DAS MARXES DE FLEXIBILIDAD QUE PERMITA O TEXTO MUSICAL E LITERARIO. Avalíase o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto.
7. MOSTRAR AUTONOMÍA PROGRESIVAMENTE MAIOR NA RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS TÉCNICOS E INTERPRETATIVOS. Avalíase o desenvolvemento que alcanzou o alumno en canto aos hábitos de estudo e a capacidade autocrítica.
8. PRESENTAR EN PÚBLICO UN PROGRAMA ADECUADO AO SEU NIVEL DEMOSTRANDO CAPACIDADE COMUNICATIVA E CALIDADE ARTÍSTICA. Avalíase a capacidade de autocontrol e grado de madurez da súa personalidade artística

A avaliación farase mediante o procedemento de avaliación continua, a través

dun continuo diálogo entre profesor e alumno sobre o rendemento e a evolución no proceso de aprendizaxe. Observarase trimestralmente a ficha do alumno onde quedou rexistrada a avaliación- diagnóstico inicial e valorarase o grado de consecución obtido dos obxectivos prefixados. Farase tamén unha análise dos exercicios realizados, beneficios obtidos, carencias, etc. E logo de realizado devandita análise fixaranse obxectivos, contidos e estratexias a seguir para o seguinte trimestre.

Con carácter trimestral farase entrega a cada alumno dun boletín de notas mediante cualificación numérica e haberá unha avaliación final. Para aqueles alumnos que perdan o seu dereito á avaliación continua segundo os criterios establecidos pola normativa de réxime interno do Conservatorio, terán dereito a unha avaliación alternativa, de carácter trimestral e na súa falta a final de curso, e que se definirá máis adiante.

Máis adiante expóñense os contidos mínimos de programa e os criterios de avaliación así como os obxectivos, segundo curso, que o alumno debe cumprimentar satisfactoriamente para así poder promocionar.

Audicións e traballos teóricos: A participación nas audicións será de carácter obrigatorio, polo menos dúas veces no ano. Só poderán acceder a ela aqueles alumnos que cumpran a programación correspondente. Realizaranse traballos teóricos sobre temática relacionada co canto, baixo a supervisión do profesor- titor e que tamén serán de carácter obrigatorio e serán tidos en conta para a nota final do curso. Deberán ser entregados antes do 1 de Maio, como data límite. Na programación de curso explícanse as condicións e características destes traballos.

3. Metodoloxía

Sostida nos principios metodolóxicos suxeridos no Decreto que nos enmarca, levarase a cabo unha educación personalizada, dirixida á persoa, como ser individual, coas súas dificultades e peculiaridades particulares. Flexible, co fin de adaptarse a devandita particularidade, considerando o momento concreto en canto a madurez emocional e intelectual así como musical e artística. Así mesmo, o encadre pedagóxico estará sometido en todo momento ás leis da aprendizaxe máis fundamentais para un bo aproveitamento das clases. Partirase do concepto de

profesor-guía, que aporte as súas observacións e análises cualificados así como solucións concretas a problemas e dificultades concretas pero desde a achega e non desde a imposición dos propios criterios. Trátase de acompañar e orientar no proceso, corresponsablemente cun alumno adulto que deberá incrementar paulatinamente o seu grado de receptividade e a súa capacidade de resposta aos problemas técnico-interpretativos que selle presenten.

O profesor aportará recursos e técnicas ao alumno, pero será este último quen deba practicalas, adaptalas a si mesmo e adestradas e tamén, porque non, perfeccionalas e amplialas se é posible. Por tratarse dunha carreira artística estimularase no alumno a súa creatividade e a súa autonomía, considerando así mesmo, que os alumnos de canto son persoas adultas, normalmente maiores de 17 anos. Por iso a metodoloxía seguida tratará de dotar ao alumno, na medida do posible, de criterios propios na valoración dos seus progresos. Unha educación baseada na colaboración mutua, no permanente diálogo entre profesores e alumno, na que o alumno poida tomar unha posición activa e responsable, desde o principio, non só como discente, senón como persoa que pode ter as súas propias opinións sobre o proceso de aprendizaxe que desenvolve. A nosa meta será conseguir que o alumno goce coa súa propia voz.

Desde o comezo da súa aprendizaxe trataremos de inculcar o sentido da relatividade e da temporalidade na visión / análise do son vocal producido. Deberá desenvolver actitudes como a paciencia, así como a inquietude e vontade de saber máis. Se graduará polo tanto a dificultade do repertorio en función do nivel do alumno e das posibilidades ao seu alcance nun breve prazo de tempo. Ao comezo de cada ano académico realizaremos unha avaliación-diagnóstica completa que permita orientar o traballo con cada alumno e da que lle faremos partícipe, nela teremos en conta os aspectos e as áreas de primordial interese.

Fomentaremos no alumno o desenvolvemento dunha actitude de investigación persoal para lograr a máxima beleza do seu son vocal na execución das súas obras, aplicando criterios estéticos fundamentados nunha cultura artística e musical adecuadas. Tamén trataremos de colaborar desde os comezos á expresión emocional do alumno, axudando a canalizar a súa emoción e conectala coas sensacións corporais e a técnica vocal aplicada. En clases individuais dunha hora semanal de

canto e unha hora de música de cámara a partir do segundociclo do grao medio, os alumnos farán exercicios específicos de técnica vocal (que incluírán técnica respiratoria e corporal ademais de emisión) así como interpretación das obras indicadas polo profesor. Estas traballaránse desde os diversos puntos de vista:

- técnica vocal
- musical e estilístico
- idioma
- interpretativo-dramático

Recursos Didácticos:

Audicións comentadas para escoítaa comparada de diversas versións e análise crítica dos diferentes aspectos.

- Realizaranse tamén gravacións en audio e vídeo, das súas clases para comprobar a súa evolución ademais de favorecer así a integración das sensacións internas co son real escoitado desde fóra. Uso de espello.
- Audicións públicas na que poder expoñer o traballo de curso ante un público e gravada en vídeo, para un posterior visionado da mesma, co fin de realizar unha análise crítica dos aspectos traballados durante o curso.
- Actividades de exploración vocal: relaxación, disociación dos diferentes músculos e articuladores que afecten á calidade sonora. Lectura de textos de anatomía e fisioloxía vocal e sobre o uso do corpo.
- Realizaranse traballos de tradución e de revisión bibliográfica sobre temas técnicos ou histórico-estilísticos

Recursos Materiais:

- Aula espazosa e ben ventilada.
- Piano, espello que reflecta o corpo enteiro, armario para gardar material.
- Mesa con caixóns. Partituras e métodos de canto.
- Equipo de imaxe e son: reprodutor-C.D. CD. de música. Televisión e vídeo.
- Dicionarios de idiomas e Bibliografía especializada.

4. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas

Será de particular interese a asistencia dos alumnos a concertos- recitais en directo, para isotratarse de promovela mediante a información dos concertos máis interesantes.

Tamén se informará de cursos de perfeccionamento relacionados coa especialidade, seminarios, conferencias, concursos, etc.

5. Atención á diversidade.

A diversidade constitúe un valor que enriquece e diversifica a realidade, esixindo no plano educativo unha maior atención por parte do profesorado.

É un feito que os alumnos que acceden a un conservatorio presentan diferenzas individuais e non todos os alumnos aprenden ao mesmo ritmo nin teñen as mesmas capacidades, polo que será labor do profesorado adecuar a práctica docente ás necesidades e características do alumnado.

Para dar resposta á diversidade, desde a clase de percusión teremos en conta as seguintes pautas:

- Traballar con materiais abertos e flexibles, que plantexen diversas estratexias para o logro dos coñecementos.
- Ter en conta as diferenzas individuais e de grupo que se detectan na avaliación inicial: os intereses dos nenos, o contacto que tiveron coas actividades, as destrezas adquiridas, etc.
- Buscar orientación externa, de ser necesario, co propio centro como mediador.
- Respectar o ritmo de aprendizaxe de cada alumno.
- Diversificar as actividades para lograr os obxectivos.
- Plantexar actividades de diferente dificultade e integrar aos alumnos na máis apropiada ao seu nivel.
- Fomentar a pedagogía do éxito, é dicir, valorar os pequenos logros de cada un e considerar positivamente o seu proceso de aprendizaxe.

- Potenciar o traballo das actitudes para lograr o respecto de todos. A atención á diversidade constitúe un indicador moi positivo da saúde do noso sistema educativo, xa que un sistema que tamén intenta dar resposta a todos eses nenos e nenas con deficiencias a nivel persoal e con características cognoscitivas por encima da media, é un sistema educativo próximo ás necesidades reais do educando. Neste sentido a nosa programación didáctica intentará establecer os instrumentos necesarios, en consonancia cos outros documentos do centro, para lograr unha educación musical comprensiva e de calidade.

6. Temas transversais

A nosa materia tamén trata esta serie de elementos transversais que son abordados desde cada unha das diferentes materias que comprenden o currículo das ensinanzas de réxime especial de música, e que nos dan a oportunidade de reflexionar sobre a dimensión máis persoal da educación.

6.1. Educación en valores

Á hora de abordar a educación en valores seguiranse as seguintes consignas:

A **educación ambiental** tratarémola a través do coidado pola produción excesiva de sons por parte do alumnado, a concienciación sobre contaminación acústica, e a través da importancia que se lle debe de dar ao silencio como marco de calquera actividade musical.

En canto á **educación para a saúde**, abordarémola a través da práctica corporal, aprendendo a apreciar e valorar o propio corpo e as súas posibilidades de movemento, tendo en conta e incidindo sobre a educación postural e a adquisición dun correcto ton muscular. Ademais, a música, polos seus compoñentes afectivos, fisiolóxicos e intelectuais, tamén incide de forma positiva no equilibrio persoal e anímico das persoas.

No referente á **educación para a igualdade de sexos**, partiremos de que a música non está relacionada co sexo do alumnado, e de que toda actividade musical en grupo partirá do principio de integración, de colaboración e de respecto mutuo entre

os integrantes da clase independentemente do sexo ao que pertencen.

A **educación para a paz e a tolerancia** traballarase a partir de pezas doutras culturas e das relacións que se establezan coas persoas da contorna.

A **educación para o lecer** traballarase a partir do concepto produtivo do ocio, a través da asistencia a concertos, audicións, recitais e outras actividades culturais, ademais de fomentar a escoita de música e a lectura de libros relacionados co traballado en clase.

En canto á **educación do consumidor** trataremos que o alumnado adquira unha actitude crítica ante o fenómeno musical, axudándolles a forxar un criterio á hora de decantarse por diferentes versións, e propiciando dese modo un aumento da súa capacidade de elección á hora de consumir música.

Para rematar, a **educación moral e cívica** abordarémola ao ter presente o respecto ás normas e a necesidade da súa existencia como poden ser á hora de tocar en grupo: a entrada simultánea, o mantemento do plano sonoro adecuado, a actitude de escoita respecto aos demais... Todas estas normas estarían referidas aos compañeiros, ao material da aula, ao profesor, etc.

6.2. Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TICs)

Hoxe en día é difícil pensar nun modelo pedagóxico que non se complementa cos recursos tecnolóxicos, permitindo unha formación máis completa e posibilitando unha renovación na pedagogía e na didáctica. A educación ten que avanzar ao paso da sociedade co fin de enriquecerse mutuamente.

Para a escoita comparada de diversas versións e análise crítica dos diferentes aspectos, sería necesario material audiovisual en informático de calidade suficiente para poder apreciar os matices específicos. Así como unha conexión fluída a internet no aula. Realizaranse tamén gravacións en audio e vídeo, das súas clases para comprobar a súa evolución ademais de favorecer así a integración das sensacións internas co son real escoitado desde fóra. Para o que sería necesario dispoñer dun estudo de gravación no aula de reprodución inmediata. Actividades culturais e promoción cultural.

7. Secuenciación por cursos

7.1. Cursos 1º e 2º de Grao Profesional

Introdución: Tendo en conta que non existen estudos de grado elemental na especialidade de canto será necesario durante este primeiro ciclo de grado medio, dedicarnos ao ensino dos principios básicos da técnica vocal, pois non podemos partir da base de que estean adquiridos previamente, salvo excepcións. A maioría dos alumnos non haberán nunca desenvolvido ningunha aprendizaxe profesional deste instrumento, cantarán en todo caso de xeito intuitiva e serían, algúns, integrantes de grupos vogais de diversa índole.

Así, será necesario que o alumno do primeiro ciclo adquira un coñecemento suficiente do mecanismo respiratorio etómaa de conciencia do uso do corpo para así adquirir un mínimo control da postura corporal correcta. Será tamén imprescindible dedicar polo menos o primeiro curso deste ciclo á corrección de “vicios” adquiridos no acto espontáneo e intuitivo de cantar.

Obxectivos:

- a) Adquirir coñecemento da importancia do bo uso do corpo e moi en especial do mecanismo respiratorio no logro dunha boa emisión vocal.
- b) Tomar conciencia dos hábitos adquiridos que interveñen interferindo no bo uso do nosocorpo e xa que logo, interferindo nunha emisión libre da voz.
- c) Adquirir e, progresivamente, dominar os coñecementos básicos da técnica respiratoria. Dominar o manexo correcto da musculatura costo-abdominal no acto inspiratorio.
- d) Coñecer e pronunciar correctamente os fonemas italianos, prestando especial atención a aqueles fonemas que teñan unha especial dificultade para un castelán parlante.

Contidos:

- Técnica corporal: Anatomía e fisioloxía do aparello vocal: Función e disfunción. Problemas típicos. Exercicios de relaxación e toma de conciencia corporal. Exercicios de fortalecemento da musculatura implicada na fonación. Toma de conciencia nos diferentes momentos da respiración e da emisión vocal.

Adestramento dos articuladores: adestramento facial, uso da lingua, veo do paladar, maxilar inferior e superior, musculatura larínxea e perilarínxea...
Detección das diferentes tensións corporais. Concepto de eutonía, etc.
Visualización de interpretacións en vídeo para a análise de cuestións relativas ao uso do corpo.

- Técnica respiratoria: Anatomía e fisioloxía do aparello respiratorio. Tipos de respiración. Estudo e práctica do mecanismo respiratorio correcto mediante exercicios sen e con voz.
- Emisión e proxección da voz: Coñecemento do mecanismo resoador. Anatomía e fisioloxía. Recoñecemento de sons nasais e guturais.
- Vocalizacións: exercicios de adestramento vocal e auditivo, en dificultade progresiva comezando por aqueles que faciliten máis unha emisión libre de tensións innecesarias e a estimulación dos resoadores faciais. Consonantes e vocais facilitadoras da resonancia facial. Práctica da extensión gradual da voz. Exercitación auditiva do timbre da propia voz. Audicións e conseguinte análise de intérpretes diferentes para o recoñecemento das diferentes formas de emisión.
- Outros aspectos: Análise fonético e vocal das obras.

7.1.1. Canto 1º Curso

Exercicios de técnica:

- Concienciación e coordinación postural. Técnicas diferentes de relaxación..
- Adestramento dissociado da musculatura.
- Respiración: exercicios para unha correcta inspiración. Posicións facilitadoras dunha boa respiración. Exercicios para a expansión do tórax, fortalecemento da musculatura abdominal, liberación da zona costal. Adestramento para o aumento da capacidade inspiratoria así como para o aumento do fiato, etc.
- Vocalizacións: terceiras, quintas, por grados conxuntos. Arpexos. Exercicios de boca pechada. Vocais claras e escuras. Consonantes nasais, xordas e sonoras. Exercicios para a flexibilización do paladar brando. Exercicios para a

liberación e soltura do maxilar inferior, flexibilización da lingua, relaxación labial, etc. Apertura dos resoadores.

Repertorio mínimo esixible:

- Dúas obras de Zarzuela,
- Dúas Ópera.(Aria Antiga).Dúas Canción Española.
- Primeiras leccións do Método Vaccaj.
- Polo menos catro pezas deberán ser executadas de memoria

Obxectivos:

- a) Demostrar o control suficiente do aire mediante o uso da inspiración costo-abdominal e o apoio diafragmático-abdominal na expiración sonora, que posibilite unha correcta emisión, afinación e articulación da voz.
- b) Adquirir tómaa de conciencia necesaria para lograr dissociar os diferentes elementos de articulación usados no canto e paulatinamente adquirir a coordinación necesaria entre os mesmos.
- c) Aplicar adecuadamente a fonética das linguas castelá, italiana así como a galega aplicadas ao canto e coidar o mantemento dunha boa dicción do texto.
- d) Ter a capacidade de poder traducir literalmente, con axuda do dicionario, os textos das partituras escritas en italiano.
- e) Adquirir conciencia da necesidade do coidado do instrumento vocal co fin de evitar fatíga vocal así como lesións orgánicas. Adquirir unha actitude preventiva en función das características corporais persoais así como das características psicolóxicas que condicionan a voz.
- f) Toma de conciencia das peculiaridades psicolóxicas que poidan influír na correcta integración dos coñecementos técnicos

Contidos:

- Técnica respiratoria: Inspiración por reacción, baixada libre do diafragma. Técnica do apoio.
- Técnica corporal e vocal: Exercicios de sensibilización e adestramento dos articuladores. Exercicios para a diferenciación dos diferentes estados musculares.Exercicios para o logro do ton xusto. Exercicios de fortalecemento

e elasticidade da musculatura implicada no acto fonador. Exercicios para a flexibilidade articular. Concienciación da colocación da pelve. Desprazamento da larinxe. Puntos de apoio (resonancia) da voz. Caixas de resonancia. Función do veo do paladar. Outros aspectos técnicos e musicais: Concienciación dos factores que perturban a afinación vocal. Adestramento progresivo da memoria. Nocións sobre prevención, coidado e mantemento da voz sa. Exercicios de transcripción fonética e tradución

Criterios de Avaliación:

1. DEMOSTRAR COÑECEMENTO E CONTROL SOBRE A RESPIRACIÓN E A POSTURA. Preténdese avaliar a coordinación motriz tanto no acto inspiratorio como no expiratorio e o logro da regulación do esforzo muscular implicado no acto fonatorio.
2. DEMOSTRAR O DOMINIO ADQUIRIDO NA EXECUCIÓN DAS VOCALIZACIONES, ESTUDOS E OBRAS INTEGRANDO OS ASPECTOS MUSICAIS-ESTÉTICOS E OS TÉCNICOS. Avalíase con iso a capacidade do alumno para, desde o comezo dos seus estudos, relacionar os seus coñecementos teóricos e técnicos e así lograr unha interpretación adecuada (segundo o seu nivel) na que desenvolva a súa capacidade expresiva.
3. INTERPRETAR DE MEMORIA OBRAS EN CASTELÁN E EN ITALIANO. Valórase asío dominio e comprensión que o alumno posúe das obras así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro. Ademais avalíase a adquisición do coñecemento e comprensión da fonética do texto.
4. PRESENTAR EN PÚBLICO UN PROGRAMA ADECUADO AO SEU NIVEL DEMOSTRANDO CAPACIDADE COMUNICATIVA E CALIDADE ARTÍSTICA. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e o grado de madurez da súa personalidade artística

7.1.2. Canto 2º Curso

Exercicios de técnica:

- Os practicados durante o primeiro curso, cunha maior profundación e ampliación dos mesmos. Estimulación da capacidade de investigación persoal

do alumno sobre o funcionamento do seu propio corpo. Exercicios corporais para o fortalecemento da parede abdominal. Exercicios para a aliñación corporal correcta durante a fonación.

- Exercicios de aumento de presión subglótica.
- Exercicios para o favorecemento da posición larínxea adecuada.
- Reforzo e ampliación das vocalizacións de primeiro.

Repertorio mínimo exigible:

- Pezas do Método Vaccaj.
- Dúas Aria de Ópera italiana (Aria antiga)
- Dúas canción de concerto italiana
- Dúas canción de concerto española
- Dúas de Zarzuela
- Unha Oratorio.
- Polo menos serán executadas de memoria 5 pezas.

Obxectivos:

- a) Demostrar o control suficiente do aire mediante o uso da inspiración costo-abdominal e o apoio diafragmático-abdominal na expiración sonora, que posibilite unha correcta emisión, afinación e articulación da voz.
- b) Adquirir tómaa de conciencia necesaria para lograr dissociar os diferentes elementos de articulación usados no canto e paulatinamente adquirir a coordinación necesaria entre os mesmos.
- c) Aplicar adecuadamente a fonética das linguas castelá, italiana así como a galega aplicadas ao canto e coidar o mantemento dunha boa dicción do texto.
- d) Ter a capacidade de poder traducir literalmente, con axuda do dicionario, os textos das partituras escritas en italiano.
- e) Adquirir conciencia da necesidade do coidado do instrumento vocal co fin de evitar fatíga vocal así como lesións orgánicas. Adquirir unha actitude preventiva en función das características corporais persoais así como das

características psicolóxicas que condicionan a voz. Toma de conciencia das peculiaridades psicolóxicas que poidan influír na correcta integración dos coñecementos técnicos.

Contidos:

- Técnica respiratoria: Inspiración por reacción, baixada libre do diafragma. Técnica do apoio.
- Técnica corporal e vocal: Exercicios de sensibilización e adestramento dos articuladores. Exercicios para a diferenciación dos diferentes estados musculares. Exercicios para o logro do ton xusto. Exercicios de fortalecemento e elasticidade da musculatura implicada no acto fonador. Exercicios para a flexibilidade articular. Concienciación da colocación da pelve. Desprazamento da larinxe. Puntos de apoio (resonancia) da voz. Caixas de resonancia. Función do veo do paladar.
- Outros aspectos técnicos e musicais: Concienciación dos factores que perturban a afinación vocal. Adestramento progresivo da memoria. Nocións sobre prevención, coidado e mantemento da voz sa. Exercicios de transcripción fonética e tradución.

Criterios de Avaliación:

1. DEMOSTRAR SENSIBILIDADE AUDITIVA NA AFINACIÓN E NO USO DAS POSIBILIDADES SONORAS DA VOZ. Preténdese avaliar o coñecemento das características e o funcionamento fisiolóxico do instrumento vocal, e o grado de atención e compromiso na utilización das súas posibilidades.
2. DEMOSTRAR COÑECEMENTO DO TEXTO CANTADO EN ITALIANO. Mediante este criterio preténdese avaliar o nivel de coñecementos adquiridos da lingua italiana, o manexo do uso do dicionario para a tradución literal e poética dos textos cantados.
3. PARTICIPAR NAS ACTIVIDADES DE INTERPRETACIÓN EN GRUPO ASUMINDO O INTERCAMBIO DOS ROLES QUE DERÍVENSE DAS NECESIDADES MUSICAIS. Compróbase así a capacidade do alumno para adecuarse ás necesidades grupais.
4. DEMOSTRAR UNHA CERTA CAPACIDADE CRÍTICA NA AUDICIÓN DA

PROPIA VOZ GRAVADA. Preténdese así avaliar a capacidade analítica do alumno e a integración dos conceptos técnicos adquiridos.

5. CANTAR EN MOVEMENTO E EN POSTURA ESTÁTICA. Avaliamos así o grado de disociación adquirido entre a tonicidade muscular necesaria para cantar e a relaxación das articulacións esqueléticas.
6. PRESENTAR EN PÚBLICO UN PROGRAMA ADECUADO AO SEU NIVEL DEMOSTRANDO CAPACIDADE COMUNICATIVA E CALIDADE ARTÍSTICA. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e o grado de madurez da súa personalidade artística.

7.1.3. Repertorio orientativo para 1º e 2º curso:

Método Vaccaj. En italiano: Arias antigas arranxadas por Parisotti, obras de Caccini, Monteverdi, cancións de Tosti e cancións napolitanas; madrigales italianos a tres e catro voces. Cancións españolas populares, arranxadas por García Lorca, cancións antigas españolas, cancións de Guridi, Albéniz, Obradors, Rodrigo, etc. Cancións populares iberoamericanas: Ginastera, Guastavino, etc. Romances a varias voces do XVII. Cancións galegas: Montes, Rodulfo, Viro, etc.

7.2. Cursos 3º e 4º de Grao Profesional

Nesta segunda etapa de aprendizaxe o alumno deberá ter adquirida unha técnica vocal básica. É o momento, entón, de empezar a introducir novas habilidades como son: a capacidade de graduar a intensidade do son e de lograr diferentes cores tímbricos segundo os diversos requirimentos que impoñan as obras en canto a expresividade. Haberá, así mesmo, que ampliar o dominio do control do aire, o que terá como consecuencia a ampliación do fiato, e mellóraa do “legato”.

Respecto ao aspecto musical, as habilidades adquiridas no primeiro ciclo poñerán ao alumno en situación de poder estudar as súas obras máis detidamente. Se hai xa un control do aire e da resonancia facial o alumno poderá deterse no estudo do fraseo, respectando a intención dramática do texto, mediante a análise do mesmo nos planos musical e poético-literario. Será tamén necesario nesta etapa, que o

alumno comece a recoñecer a existencia de diferentes estilos, formas e xéneros do repertorio vocal.

A partires do terceiro curso de grao profesional introducirase a materia de música de cámara, a cal poderá ser coincidente, nalgúns casos, co repertorio vocal destes cursos (lied romántico alemán con piano para unha e dúas voces, cancións italianas a dúas voces con piano, composicións de cámara de Donizetti, Bellini etc...) arias de oratorio que son realizables con órgano ou outros instrumentos da plantilla orquestral, como violín, cello, clarinete etc.

Doutra banda, introdúcese a materia de lingua alemá, moi diferente das empregadas ata agora en canto a fonética e a gramática. Ao ser unha fonética complicada para un castelán parlante será necesario apoiar as clases de idiomas, facilitando ao alumno a integración dos distintos fonemas, sempre desde o correcto uso da articulación e da emisión doson, buscando a resonancia “en máscara”. Máis adiante, no 4º curso será necesario que profunde nos aspectos sintáctico-gramaticais que contribúan ao logro dunha autonomía suficiente na tradución dos textos das obras da súa repertorio, particularmente do lied, cuestión complicada posto que se trata de poesía.

Obxectivos:

- a) Demostrar un control suficiente do aire, mediante o correcto emprego da técnica respiratoria para o logro dunha emisión, afinación e articulación correcta da voz.
- b) Demostrar a adquisición dos hábitos de hixiene e coidado necesarios do instrumento vocal, para así evitar lesións a medio e longo prazo. Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas de diversas épocas e estilos, dunha dificultade adecuada ao nivel do alumno.
- c) Empregar a fonética adecuada do alemán e coidar unha dicción que faga intelixible o texto.
- d) Desenvolver o hábito de escoitar música co fin de adquirir cultura musical e establecer un concepto estético que permita ao alumno fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos.
- e) Coñecer recursos para o manexo das dificultades / trabas de orixe psicolóxica

que interfiran na correcta integración dos coñecementos técnicos

Contidos:

- Técnica respiratoria: Práctica dos exercicios de respiración. Accións antagónicas da musculatura respiratoria. Conexión aire-son. Vocalizacións. Fortalecemento da pechadura glótica. Concienciación da presión subglótica na vocalización. Adestramento da sensación de “apoio” do son, nos diferentes tipos de vocalización: picados, legato, messa dei voce, reguladores... Desenvolvemento da percepción corporal en canto ás sensacións fonadoras, conexión entre sensación corporal, audición e percepción propia do son coa información por parte do profesor das diferentes calidades obtidas do son.
- Interpretación de diversas obras segundo cada tipo vocal, en gradación paulatina de dificultade cun dominio técnico aceptable. Recoñecemento de diferentes calidades de son vocal en audicións de grandes intérpretes, así como análises das diferentes versións en canto a concepción estilística. Técnicas psicolóxicas de manexo e control do estrés e do medo escénico. Técnicas de reeducación postural.

7.2.1. Canto 3º Curso

Exercicios de técnica:

- Relaxación, concienciación, coordinación motriz e postural. Disociación da acción dos diferentes articuladores. Coñecemento e concienciación do antagonismo equilibrado dos músculos suspensorios da larinxe. Disociación das diferentes actitudes e esforzos musculares.
- Respiración: exercicios para o aumento da capacidade inspiratoria. Exercicios para mellóraa da expiración controlada (introdución do concepto “cantar sull’aria”).
- Vocalizacións: picados, axilidades curtas, exercitación con diferentes vogais, exercicios de gradación do son, exercicios para a homoxeneización do timbre ao longo da tesitura, exercicios para a ampliación do rexistro coa mesma calidade sonora.

Repertorio mínimo exigible:

- Pezas do Vaccaj.
- 2 aria de oratorio (música sacra en xeral).
- 2 aria de ópera italiana
- 2 romanza de teatro lírico español
- 2 lieder
- 2 canción de concerto española e
- 2 números de conxuntos.

Salvo o oratorio cantaranse todas as pezas de memoria.

Obxectivos:

- a) Coñecer as características e posibilidades da propia voz (extensión, timbre, flexibilidade, calidades expresivas, etc.) e saber utilizalas correctamente na interpretación.
- b) Profundar no repertorio vocal francés: Chansons, etc.
- c) Dominar o uso do dicionario como recurso para lograr a tradución literal dos textos escritos en alemán.
- d) Promover a asistencia a concertos e recitais vocais en directo, que se organicen dentro e fora do conservatorio.
- e) Promover o uso de técnicas de manexo e control do estrés e do medo escénico.
- f) Coñecer recursos escénicos.
- g) Tomar conciencia de tics, vicios posturais empregados no acto de cantar.

Contidos:

- Técnica respiratoria: Práctica dos exercicios de respiración. Accións antagónicas da musculatura respiratoria. Conexión aire-son. Vocalizacións. Fortalecemento da pechadura glótica. Concienciación da presión subglótica na vocalización. Adestramento da sensación de “apoio” do son, nos diferentes tipos de vocalización: picados, legato, messa dei voce, reguladores... Desenvolvemento da percepción corporal en canto ás sensacións fonadoras,

conexión entre sensación corporal, audición e percepción propia do son coa información por parte do profesor das diferentes calidades obtidas do son.

- Interpretación de diversas obras segundo cada tipo vocal, en gradación paulatina de dificultade cun dominio técnico aceptable. Recoñecemento de diferentes calidades de son vocal en audicións de grandes intérpretes, así como análises das diferentes versións en canto a concepción estilística. Técnicas psicolóxicas de manexo e control do estrés e do medo escénico. Técnicas de reeducación postural.

Criterios de Avaliación:

1. DEMOSTRAR CAPACIDADE DE CONCENTRACIÓN E SERENIDADE ANTES DECANTAR. Avaliase o grado de compromiso corporal e mental que facilite o estado de alerta inicial e necesario ao cantar, como da posterior alternancia acción/relaxación.
2. MOSTRAR UN BO EQUILIBRIO POSTURAL DURANTE A PRÁCTICA CANTORA. Preténdese avaliar o grado de concienciación corporal para unha completa unidade funcional vocal e para erradicar tensións innecesarias causantes de compensacións articulares sobrantes e responsables da perda do control do aire.
3. INTERPRETAR DE MEMORIA OBRAS EN FRANCES. Avaliase o dominio e a comprensión fonética que posúe o alumno así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro das obras.
4. PARTICIPAR NAS ACTIVIDADES DE INTERPRETACIÓN EN GRUPO ASUMINDO O INTERCAMBIO DOS ROLES QUE DERÍVENSE DAS NECESIDADES MUSICAIS. Compróbase así a capacidade do alumno para adecuarse ás necesidades grupais.
5. PRESENTAR EN PÚBLICO UN PROGRAMA ADECUADO AO SEU NIVEL DEMOSTRANDO CAPACIDADE COMUNICATIVA E CALIDADE ARTÍSTICA. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e o grado de madurez da súa personalidade artística

7.2.2. Canto 4º Curso

Exercicios de técnica:

- Relaxación, concienciación e coordinación postural.
- Respiración: cantar co alento, incremento da capacidade inspiradora mediante exercicios de flexibilización torácica. Aumento do control expiratorio, flexibilización da musculatura abdominal no acto inspiratorio, fortalecemento da musculatura abdominal no “sostén” do alento.
- Vocalizacións: picados, axilidades máis longas: novena,... Práctica do Messa de voce. Alternancia picados-ligados. Adestramento na utilización dos diferentes rexistros.

Repertorio mínimo exigible:

- Leccións 1 e 2 do método Concone (25 lezioni ou vocalizzi op.10 per il medium della voce).
- 1 aria de oratorio con recitativo
- 3 arias de ópera estranxeira con recitativo
- 3 romanzas de Zarzuela.
- 2 cancións de concerto españolas e/ou italianas
- 2 lieder,.
- 2 número de conxunto
- Salvo o oratorio terán que ser interpretadas de memoria ao finalizar o curso.

Obxectivos:

- a) Coñecer as características e posibilidades da propia voz (extensión, timbre, flexibilidade, calidades expresivas, etc.) e saber utilizalas correctamente na interpretación.
- b) Profundar no repertorio vocal alemán: lied, singspiel.
- c) Dominar o uso do dicionario como recurso para lograr a tradución literal dos textos escritos en alemán.
- d) Promover a asistencia a concertos e recitais vocales en directo, que se organicen dentro e fora do conservatorio.

- e) Promover o uso de técnicas de manexo e control do estrés e do medo escénico. Coñecer recursos escénicos.
- f) Tomar conciencia de tics, vicios posturais empregados no acto de cantar.

Contidos:

- Práctica de vocalizacións que permitan a extensión gradual da voz, en ambos extremos. “Messa dei Voce”. “cantar sull’aria”. Exercitación auditiva e desenvolvemento do timbre persoal, exercitación das diferentes cores vocales. Interpretación en colaboración con outros alumnos decanto.
- Práctica e exercitación da expresión corporal e vocal. Expresión corporal e escena. Medo escénico, estratexias de afrontamento. Comentarios críticos desde o punto de vista técnico e musical de concertos-recitais escoitados en directo, así como de gravacións.

Criterios de Avaliación

1. MOSTRAR AUTONOMÍA, EN PROGRESIÓN CRECENTE, CARA Á RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS TÉCNICOS E INTERPRETATIVOS. Avaliamos con este criterio a capacidade do alumno para a análise dos problemas técnicos e interpretativos, así como a capacidade para interrelacionar ambos aspectos. Tamén se avalía o grado de desenvolvemento da percepción das sensacións interpretativas.
2. DEMOSTRAR COÑECEMENTO DA EXPRESIÓN DO TEXTO EN INGLES. Avalíase o nivel de coñecementos e o grado de manexo no uso do dicionario.
3. DEMOSTRAR DOMINIO NA INTERPRETACIÓN DE ESTUDOS E OBRAS LIGANDO OS ASPECTOS TÉCNICOS AOS MUSICAIS. Avalíase o desenvolvemento que alcanzou o alumno en canto a hábitos de estudo, capacidade analítica e autocrítica.
4. MOSTRAR COÑECEMENTO DA PROPIA IDIOSINCRASIA E DAS PARTICULARIDADES PSICOLÓXICAS QUE ENTRAN EN XOGO Á HORA DE CANTAR (con e sen Público). Preténdese comprobar o grado de concienciación adquirido polo alumno en canto a características psicolóxicas e estados emocionais que interveñen na interpretación cantada das obras da súa repertorio.

5. PARTICIPAR EN ACTIVIDADES DE INTERPRETACIÓN EN GRUPO, AUDICIONES PÚBLICAS. Compróbase así a capacidade para adecuarse ás necesidades de grupo e para integrar os coñecementos técnicos e musicais adquiridos nas súas clases

7.2.3. Repertorio orientativo para 3º e 4º curso:

Método Vaccaj. 25 lezioni ou vocalizzi Op. 10 per il medium della voce de Concone. Lieder de Mozart, C.Ph. E. Bach, Beethoven, Haydn. Lieder románticos de Schubert, Schumann, Brahms, etc. Composizione da camera de Donizetti e de Bellini. Obras barrocas de Haëndel, Vivaldi, Carissimi, Pergolesi, etc. Obras clásicas de Mozart, Haydn, Martín e Adoitar, etc. Zarzuela de Vives, Sorozábal, Guridi, Barbieri, Serrano, Breton, etc. Cancións españolas de Guridi, Turina, Toldrá, García Abril, Falla, Granados, Rodrigo, etc.

7.3. Cursos 5º e 6º de Grao Profesional

É agora cando comeza a etapa de profundización e consolidación dos coñecementos teórico- prácticos. O alumno deberá lograr o suficiente dominio da súa voz para así ser capaz de utilizala na execución dun repertorio de maior dificultade técnica e interpretativa. Nestes momentos o alumno ha de adquirir a capacidade de recoñecer as pasaxes máis significativos dunha obra, desde o punto de vista musical (integrando os coñecementos de harmonía e análise) e desde o punto de vista da técnica vocal. Así mesmo, será o momento de profundar na caracteroloxía dos diferentes personaxes que interprete, deberá coñecer non tan só o aria, ou a romanza que execute, senón toda a obra, mediante un traballo de investigación persoal que o motive na procura dunha maior calidade interpretativa. É importante que ao final do ciclo o alumno coñeza un amplo abanico de estilos e formas vocales das diferentes épocas. Tamén deberá ter un maior coñecemento das posibilidades da súa voz en canto ao repertorio que lle vai mellor.

Será o momento, tamén, de introducir en maior medida o coñecemento de técnicas teatrais que posibiliten unha maior caracterización dramática dos seus personaxes, para iso se fomentará a visualización en vídeo de grandes intérpretes,

tanto en recital como en interpretacións escenificadas. Propoñeráse ao alumno que complemente a súa formación neste campo, mediante a participación en actividades extraescolares, que poidan desenvolverse na cidade, sobre todo para aqueles que non desexen continuar os seus estudos superiores, nos que se inclúe as materias de técnica corporal e escena lírica.

Esta etapa será tamén o momento de abordar a lingua francesa e inglesa, coa conseguinte introdución de repertorio nestes idiomas, destacará a “mélodie” francesa e o oratorio inglés polas súas vantaxes didácticas, ademais da ópera francesa e inglesa e tamén a música vocal americana.

Será tamén o momento de poñer en xogo a iniciativa persoal do alumno, cara á experimentación propia, como tamén á ampliación de coñecementos de historia da música vocal e de fisioloxía da voz. Aínda que ata agora haberemos fomentado a lectura mediante a esixencia da elaboración de traballos teóricos, será fundamental que o alumno fíxose consciente de que non é posible chegar a ser un intérprete de calidade, por moita técnica vocal que teña e aínda cunha intuición musical fose do común, se ademais non se ten unha gran cultura musical e xeral. Tamén trataríamos de conseguir ata aquí que o alumno sexa consciente de que o seu instrumento é o propio corpo e que este haberá que mantelo san, mediante a alimentación adecuada para cada un e o logro da inclusión de medidas de hixiene vocal nos hábitos cotiáns. Trataremos doutra banda, de que se consolide, como hábito, a práctica dalgunha actividade física, a que lle vaia mellor.

Obxectivos:

- a) Progresar na técnica vocal e corporal de maneira que se produza un bo nivel no manexo do aire e técnica de fraseo adecuada. Lograr un bo desenvolvemento da concienciación corporal que redunde na automatización da postura correcta, a tonicidade e flexibilidade idóneas da musculatura intervinte e no aumento da percepción auditiva correcta.
- b) Lograr obxectivar as diferentes sensacións corporais e cenestésicas.
- c) Dominar a fonética das linguas francesa e inglesa e o uso dunha dicción correcta que posibilite a intelixibilidade do texto.
- d) Progresar no estudo de todos os aspectos importantes (musicais, vocales,

literarios, estilísticos) para o logro dunha interpretación adecuada das obras musicais.

Contidos:

- Os rexistros. Calidades diversas do son. Elección do repertorio propio de cada voz, en dificultade crecente e gradual. Audicións comparadas de grandes intérpretes mediante análise crítica das mesmas.
- Tradución de textos en francés e inglés. Fisióloga vocal. Dominio do aire. Técnicas escénicas. Manexo do medo escénico. Estilos musicais.

7.3.1. Canto 5º Curso

Exercicios de técnica:

- Relaxación, coordinación e coordinación postural. Aliñación en movemento. Integración dos diferentes xestos dramáticos co bo uso do corpo.
- Exercicios de concentración, quecemento muscular e vocal en situacións de estrés.
- Respiración: inspiración por reacción, técnica de “sostén” do aire en diferentes tipos de frases (picados, legato, frases longas con messa dei voce, diminuendo e crescendo, pianíssimo-forte, etc.).
- Vocalizacións para o desenvolvemento do legato, igualación da tesitura, extensión máxima da voz por ambos extremos, igualación da calidade do son coas diferentes vocales, utilización de diferentes consonantes sen perda de calidade de son. Exercicios con diferentes sons vocálicos do francés e do inglés. Desenvolvemento do uso dos resoadores na máscara, mediante o uso de consonantes nasais e outros exercicios. Exercicios para mellóraa dos ataques do son así como para a finalización do mesmo. cromatismos, práctica do mezza voce

Repertorio mínimo exixible:

- Obras do Método Vaccaj.
- 2 leccións do método de canto per il medium della voce. Op.10 de Concone.2

Aria de oratorio con recitativo

- 2 número de conxunto de oratorio
- 1 acto completo de ópera (que inclúa polo menos un aria)
- 1 acto completo de Zarzuela (que inclúa polo menos unha romanza)
- 2 cancións/arias inglesas.
- 2 cancións/arias francesas
- 3 cancións de concerto española.

Repertorio Orientativo:

Método Vaccaj. Método Concone. Mélodies de Fauré, Debussy, Poulenc, Satie, Ravel, Duparc, etc. Obras barrocas de Haëndel, Purcell, Vivaldi, etc. Obras clásicas e románticas de Mozart, Haydn, Beethoven, Schubert, Bellini, Donizetti, Grieg, etc. Obras de cámara e óperas de Bellini, Donizetti, Rossini, Verdi, Puccini, etc. Cancións escocesas e inglesas do XIX. Cancións e óperas inglesas ou americanas de Britten, V. Williams; Haëndel, Purcell, Menotti, Barber, Weill, Gershwin, etc. Zarzuelas de Vives, Serrano, Sorozábal, Torroba, etc. Cancións españolas de Falla, Toldrá, Turina, Granados, Rodrigo, etc. Óperas francesas de Bizet, Donizetti, Gluck, etc.

Obxectivos:

- a) Progresar na técnica vocal e corporal de maneira que se produza un bo nivel no manexo do aire e técnica de fraseo adecuada.
- b) Lograr un bo desenvolvemento da concienciación corporal que redunde na automatización da postura correcta, a tonicidade e flexibilidade idóneas da musculatura intervinte e no aumento da percepción auditiva correcta.
- c) Profundar no repertorio vocal alemán: lied, singspiel.
- d) Lograr obxectivar as diferentes sensacións corporais e interpretativas.
- e) Dominar a fonética das linguas francesa e inglesa e o uso dunha dicción correcta que posibilite a intelixibilidade do texto.
- f) Progresar no estudo de todos os aspectos importantes (musicais, vocales, literarios, estilísticos) para o logro dunha interpretación adecuada das obras musicais.

Contidos:

- Os rexistros. Calidades diversas do son. Elección do repertorio propio de cada voz, en dificultade crecente e gradual.
- Audicións comparadas de grandes intérpretes mediante análise crítica das mesmas.
- Tradución de textos en francés e inglés. fisioloxía vocal. Dominio do aire. Técnicas escénicas. Manexo do medo escénico. Estilos musicais.

Criterios de Avaliación:

1. INTERPRETAR OBRAS DE DISTINTAS ÉPOCAS E ESTILOS. Mediante este criterio avalíase o coñecemento do alumno do repertorio vocal e das súas obras máis representativas, así como o grado de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.
2. INTERPRETAR DE MEMORIA OBRAS EN ALEMAN. Valoramos así o dominio e a comprensión fonética que o alumno posúe das obras e a súa capacidade de concentración sobre o resultado sonoro das mesmas.
3. DEMOSTRAR DOMINIO NA EJECUCIÓN DE ESTUDOS E OBRAS INTEGRANDO OS ASPECTOS TÉCNICOS E MUSICAIS. Comprobamos con iso o desenvolvemento alcanzado en canto a hábitos de estudo, capacidade de análise e capacidade autocrítica.
4. PARTICIPAR EN ACTIVIDADES DE INTERPRETACIÓN EN GRUPO ASUMINDO O INTERCAMBIO DE ROLES QUE DERÍVENSE DAS NECESIDADES MUSICAIS. Compróbase a capacidade para adecuarse ás necesidades grupais.

7.3.2. Canto 6º Curso

Exercicios de técnica:

- Relaxación e coordinación postural.
- Respiración
- Axilidades de ampla extensión. Filados. Exercicios para o axuste da afinación.

Exercicios para a procura de diferentes cores tímbricos, etc.

- Trino e o vibrato. Ornamentación.
- Exercicios para perfeccionar o ataque do son.

Repertorio mínimo exigible:

- 3 pezas do Mét. Vaccaj, das leccións XI ao final, diferentes das do curso anterior.
- Tres pezas do Método Concone
- 1 Oratorio (que inclúa como mínimo unha aria e un número de conxunto)
- 2 Actos completos de ópera (que inclúan como mínimo un aria e un número de conxunto) 2 Actos completos de Zarzuela (que inclúan como mínimo unha romanza e un nº de conxunto)
- 2 mélodies françaises, e 2 cancións inglesas ou americanas
- 1 Ciclo de cancións de concerto españolas.

Repertorio Orientativo:

Método Vaccaj. Método Concone. Mélodies de Fauré, Debussy, Poulenc, Satie, Ravel, Duparc, etc. Obras barrocas de Haëndel, Purcell, Vivaldi, etc. Obras clásicas e románticas de Mozart, Haydn, Beethoven, Schubert, Bellini, Donizetti, Grieg, etc. Obras de cámara e óperas de Bellini, Donizetti, Rossini, Verdi, Puccini, etc. Cancións escocesas e inglesas do XIX. Cancións e óperas inglesas ou americanas de Britten, V. Williams; Haëndel, Purcell, Menotti, Barber, Weill, Gershwin, etc. Zarzuelas de Vives, Serrano, Sorozábal, Torroba, etc. Cancións españolas de Falla, Toldrá, Turina, Granados, Rodrigo, etc. Óperas francesas de Bizet, Donizetti, Gluck, etc.

Obxectivos:

- a) Progresar na técnica vocal e corporal de maneira que se produza un bo nivel no manexo do aire e técnica de fraseo adecuada.
- b) Lograr un bo desenvolvemento da concienciación corporal que redunde na automatización da postura correcta, a tonicidade e flexibilidade idóneas da musculatura intervinte e no aumento da percepción auditiva correcta.
- c) Profundar no repertorio vocal alemán: lied, singspiel.
- d) Lograr obxectivar as diferentes sensacións corporais e interpretativas.

- e) Dominar a fonética das linguas francesa e inglesa e o uso dunha dicción correcta que posibilite a intelixibilidade do texto.
- f) Progresar no estudo de todos os aspectos importantes (musicais, vocales, literarios, estilísticos) para o logro dunha interpretación adecuada das obras musicais.

Contidos:

- Os rexistros. Calidades diversas do son. Elección do repertorio propio de cada voz, en dificultade crecente e gradual.
- Audicións comparadas de grandes intérpretes mediante análise crítica das mesmas.
- Tradución de textos en Alemán. fisioloxía vocal. Dominio do aire. Técnicas escénicas. Manexo do medo escénico. Estilos musicais.

Criterios de Avaliación:

1. DEMOSTRAR DOMINIO NO USO DO ESFORZO MUSCULAR E A RESPIRACIÓN ADECUADOS ÁS ESIXENCIAS DA EXECUCIÓN VOCAL. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz, o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a produción vocal e o grado de relaxación necesaria, logrando as disociacións necesarias entre as diferentes partes do corpo implicadas no acto fonador e evitando crispacións provocadoras da perda de control na execución.
2. DEMOSTRAR SENSIBILIDADE AUDITIVA NA AFINACIÓN E NO USO DAS POSIBILIDADES SONORAS DA VOZ. Mediante este criterio avaliarase tanto a audición interna da frecuencia, como o coñecemento das características e do funcionamento orgánico do instrumento vocal.
3. DEMOSTRAR DOMINIO NA EJECCIÓN DAS OBRAS, MEDIANTE A INTEGRACIÓNDOS ASPECTOS TÉCNICOS E MUSICAIS. Este criterio avalía a capacidade de interrelacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada. Isto é, boa alienación corporal, ao servizo dunha correcta emisión e articulación que posibilite a correcta inflexión e intelixibilidade do texto; dominio dos cambios dinámicos, ao servizo da expresión; e capacidade de dar riqueza tímbrica á voz en toda a

súa extensión, sendo que os dous conceptos (timbre vocálico e timbre extra-vocálico, deben atoparse en sutil equilibrio).

4. PRESENTAR EN PÚBLICO UN PROGRAMA ADECUADO AO SEU NIVEL, DEMOSTRANDO CAPACIDADE COMUNICATIVA E CALIDADE ARTÍSTICA. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grado de madurez da personalidade do alumno na elección do repertorio.
5. DEMOSTRAR DOMINIO E CONTROL DO MEDO ESCÉNICO. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento desenvolvido polo alumno do manexo de técnicas de afrontamento do estrés e da capacidade de concentración desenvolvida durante a execución en público.
6. IDENTIFICAR AS CARACTERÍSTICAS QUE DEFINEN O ESTILO DUNHA OBRAMUSICAL PARA SITUALA NO SEU CONTEXTO CULTURAL. Por medio deste criterio preténdese avaliar os coñecementos do alumno en canto a detalles técnicos e estilísticos das diferentes obras, e o dominio do emprego da fonética adecuada ao canto en relación coas distintas linguas.
7. PRESENTAR EN PÚBLICO UN TEMA MONOGRÁFICO DE INTERESE VOCAL DEMOSTRANDO CLARIDADE DE EXPOSICIÓN E ORIENTACIÓN PEDAGÓGICA. Trátase de avaliar a capacidade do alumno para documentarse, desenvolver un tema con fins pedagóxicos, e expoñer de forma clara uns obxectivos didácticos

8. Actividades culturais e promoción das ensinanzas

Ó longo do curso realizaranse diferentes actividades culturais. En primeiro lugar as audicións.

Farase unha audición por trimestre se as condicións sanitarias o permiten. Participarase nas semanas musicais organizadas polo centro. Participación na semana das Letras Galegas ou na realización dun Concerto en Conmemoración do Día da Muller Traballadora , posta en escena de fragmentos u obras de ópera e/ou Zarzuela.

Realizaranse ensaios periódicos cos pianistas acompañantes. Tamén se realizarán actividades extraescolares facendo o posible por realizar algún intercambio

con outro centro.

Igualmente intentarase realizar algún curso dalgunha materia relacionada coa especialidade de Canto (técnica vocal, escena, idiomas, etc.). Estas actividades estarán organizadas ou coordinadas polo centro, ou colaborando con outras entidades alleas, e estarán relacionadas con aspectos propios das ensinanzas de música: Cursos especializados, asistencia a concertos ou ensaios de agrupacións de música, visita a museos ou similar, concertos fora do centro, etc. Os alumnos e alumnas e os seus responsables legais estarán informados con anterioridade de tódolos datos pertinentes.

Nestas actividades, organizadas para incentivar aos alumnos e alumnas e mellorar a súa educación, se resaltarán, ademais valores de respecto e convivencia, entre outros.

9. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica.

Durante o curso o profesor ou profesores de departamento revisarán de forma permanente o grao de cumprimento da programación así como os resultados académicos dos alumnos, sempre tendo en conta tanto os obxectivos e contidos propostos, como as características individuais de cada un dos alumnos: avaliación inicial, atención nas clases, tempo adicado ao instrumento, condicións, talento, capacidades, etc.

Os profesores informarán aos alumnos e os seus pais do grao de cumprimento dos mínimos esixidos, dos criterios cos que van ser avaliados e da súa evolución. Así mesmo, tentárase manter un contacto continuo co resto dos departamentos para ter unha visión global do desenvolvemento de cada alumno.

10. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento.

O profesor ou de ser o caso as reunións do departamento son o foro onde se realizará de forma permanente a avaliación interna das estratexias metodolóxicas do

departamento. Deste xeito valorarase o grao de cumprimento da programación, os resultados artísticos, os resultados académicos etc. Todo iso, tendo en conta a idiosincrasia propia do instrumento, así como a individualidade de cada un dos alumnos: o seu grao de compromiso co estudo, facultades, talento, esforzo, interese no estudo do instrumento, etc.

Comentaranse regularmente as audicións realizadas polos alumnos, os resultados globais de cada avaliación e calquera cuestión que os membros do departamento consideren oportuna.

Por último revisaranse as porcentaxes finais de aprobados e suspensos e unificando criterios para obter o óptimo desenvolvemento musical, artístico e instrumental dos alumnos. Por outra banda, dentro desta avaliación interna, terase en conta e de forma moi destacada, os medios físicos e humanos cos que conta o departamento como é o material impreso: partituras, libros de consulta, revistas especializadas, orzamento para actividades, cursos, clases maxistras, cursos de formación específicos para o profesorado e flexibilidade para a súa reciclaxe, flexibilidade para a realización de proxectos artísticos por parte dos profesores etc... En definitiva, os medios básicos para alcanzar un ensino profesional de calidade, e que permita aos profesores e alumnos levar a cabo, de forma real os obxectivos que a programación expón soamente de forma teórica.

11. Anexos

11.1. Probas de acceso 1º de grao profesional

Consultar o documento de información das probas de acceso ao Centro.

11.2. Probas de acceso a outros cursos.

Consultar o documento de información das probas de acceso ao Centro.

11.3. Actuacións e criterios de avaliación proba de fin de Grao Profesional

Será imprescindible para superar o curso, presentar un traballo de investigación sobre tema relacionado co canto ou o repertorio vocal. Realizarase baixo a supervisión do profesor e será necesario que o alumno se documente buscando material bibliográfico, discográfico ou calquera outro material documental oportuno. O alumno deberá expoñelo ante os seus compañeiros de especialidade e valorarase a estruturación do mesmo e a bondade da claridade expositiva e didáctica. Así como a calidade e amplitude do material documental utilizado, que deberá constar ao final do traballo. Realizarase en letra arial 12, entreliñado 1'5 e terá unha extensión mínima de 50 páxinas.

Tamén deberá presentar unha partitura vocal, da súa repertorio, analizada, incluíndo: aspectos musicais e estilísticos (forma, situación histórica, análise harmónico, texto, relacións estéticas, etc.) e detalles técnicos (respiración, fraseo, articulación, dicción, dificultades na abordaxe dalgúns pasaxes, ornamentación, expresión dinámica e dramática, etc.).

O alumno, que finaliza os seus estudos de grao medio, deberá demostrar o nivel alcanzado nunha audición final (a maiores das realizadas cos seus compañeiros de especialidade), na que deberá cantar un programa de media hora a 45 minutos. Deberá ser unha programación variada, que abarque diferentes estilos e cantado nos diversos idiomas que aprendeu durante todos os seus estudos. Isto farase co fin de que o alumno teña unha motivación extra para o estudo en

profundidade de parte do repertorio, xa que terá que presentalo ante un público e, servir de preparación para a proba de acceso a grado superior (no caso de que así o queira) e isto tamén lle dará a oportunidade de mellorar a súa cualificación, no caso de que dita audición supere os obxectivos marcados para o curso e demostre cumprir sobradamente os criterios de avaliación.

11.4. Recursos didácticos

Empregaranse diferentes libros de texto ou métodos, así como as diversas edicións de selección de arias, romanzas e Cancións e as edicións de óperas, Zarzuelas, oratorios e Cancións completas.

Tamén traballarase con métodos segundo as necesidades técnicas concretas de cada alumno, como por exemplo o Método de Canto Vaccaj (soprano/tenor – mezzosoprano/barítono).

A observación do control corporal se fomentará desde a auto-observación por medio dun espello- xunto coa percepción corporal propia (Kinestesia). Esta observación do funcionamento do propio corpo virá reforzada con estudos de textos de anatomía e fisioloxía vocal que preferentemente existan na biblioteca do centro ou ben noutras bibliotecas de uso público. Un dos fins ó que se orienta o sistema educativo é o da adquisición de hábitos intelectuais e técnicas de traballo, así como de coñecementos científicos, técnicos, humanísticos, históricos e estéticos. En base a este desenvolvemento o alumno será motivado a utilizar a gravación da súa voz como medio para analizar a súa correcta fonación, así como a escoita de vídeos e libros para desenvolver aptitudes de investigación.